

»Sveznadare«. Nauka i znanje u riječi i slici. Zagreb 1953.

Nakladni odjel Seljačke sloge u Zagrebu objavio je početkom 1954 svoj, već ranije najavljeni, pučki leksikon, pod imenom Sveznadar. Svrha je tom leksikonu, kako je već u predgovoru naglašeno: da posluži širokim slojevima naroda, kao priručnik, tumač pojmova i dogodaja sa područja nauke i znanja, na koje dnevno nailaze u životu, zvanju, novinama i knjigama.

Ovaj pučki leksikon ima 880 stranica od toga oko 200 stranica slika. Trebalo je dakle, u taj veoma ograničeni prostor smjestiti tri omašne discipline, kao što su antropologija, etnologija i etnografija a da se ipak o njima uglavnom sve kaže, što je čitaocu potrebno. To za autore tih natuknica nije bio lak posao. Trebalo je u prvom redu provesti odabiranje u materijalu, koji će se prikazati a onda taj materijal obraditi na što manjem prostoru, a da ipak bude jasan, pokraj sve kratkoće. Mora se priznati, da je to autorima u cijelosti uspjelo.

Antropologija, kao nauka, obuhvaćena je u jednoj jedinoj, enciklopedijski izrađenoj natuknici, u kojoj je sve obuhvaćeno što čitaoca može zanimati. Rasna podjela je provedena prema modernom sistemu E. v. Eickstedta na rasne skupine i rase, čime je čitavi rasni kompleks znatno pojednostavljen.

U etnologiji su, obzirom na prostor, zahvaćeni osim općih pojmova samo one etničke skupine, sa kojima se čitaoc češće susreće u literaturi. Prikazivanje svih etničkih skupina, u okviru primitivnih naroda, znatno bi premašilo prostor, koji je stajao na raspolaganju.

Etnografiji je posvećeno više pažnje jer se radi o upoznavanju i našeg naroda. Duhovna i materijalna kultura: običaji, vjerovanja, umjetnost, nastambe, nošnja itd. obrađena je primjermom jasnoćom, ma koliko da se moralo voditi računa o raspoloživom prostoru. Treba napomenuti, da sve tri spomenute discipline ne obuhvataju više od 3 arka t. j. 48 stranica, a da je ipak uspjelo dati o njima zaokruženu i tačnu sliku. Autori natuknica sa područja antropologije, etnologije i etnografije su Mirko Kus-Nikolajev i Ljerka Topali. Odgovarajuće slike za pojedine natuknice izradila je Zdenka Sertić.

Mirko Kus-Nikolajev

Internationale Volkskundliche Bibliographie. International Folklore Bibliography. Bibliographie Internationale des Arts et Traditions Populaires. Années 1948 et 1949 avec supplément d'années antérieures. Ouvrage publié par la Commission Internationale des Arts et Traditions Populaires sous les auspices du Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines et avec le concours de l'Unesco. Rédigé, avec l'assistance des collaborateurs, par Robert Wildhaber. Bâle, 1954. Str. XXIV + 467.

Po štirih letih prestanka je lani izšla nova Mednarodna etnografska bibliografija (= MEB), ki se je bodo gotovo razveselili etnografi in etnologi po vsem svetu. Nova knjiga MEB obsega leta 1948 in 1949 z dopolnili iz prejšnjih let ter je popolnejša od vseh, kar jih je doslej izšlo. Krog sodelavcev se je od dosedanjega števila 32 povečal na 55 in med njimi sta tudi slovenska etnografa prof. Niko Kuret in prof. Vilko Novak. Spriču znatnega povečanja števila sodelavcev in v zvezi s tem tudi števila sodelujočih dežel se nadeja urednik dr. Robert Wildhaber v svojem uvodu, da bo res kmalu mogoče govoriti o obsežni MEB.

MEB za leto 1948/49 z dopolnili iz prejšnjih let navaja skupno 6111 etnografskih oziroma etnoloških knjig, razprav, člankov in ocen. Priznati moramo, da se je slovenska etnografija v tej novi MEB odrezala prav dobro in nadevse častno, kar je seveda zasluha obeh naših sodelavcev, ki sta v MEB v kar največ možnem obsegu prispevala slovensko etnografsko bibliografijo. Tako je v MEB navedenih nad 300 knjig, razprav, člankov in ocen, ki jih je napisalo ca. 135 slovenskih avtorjev. To je vsekakor precej drugačno stanje, ako ga primerjamo z onim v prejšnji MEB (1942—1947), v kateri je bilo samo 12 imen

iz Slovenije. K zgornjim številkam pa naj takoj pripomnimo, da so v novi MEB poleg del iz let 1948/49 upoštevana v velikem obsegu tudi vsa tista etnografska dela od leta 1942 do 1947, ki niso bila navedena v prejšnji MEB. Temu dejstvu je treba torej pripisati, da je slovenski delež v MEB tokrat izredno velik.

Mimo raznih razprav, člankov in ocen, objavljenih v periodičnih znanstvenih publikacijah, so v MEB izčrpno navedeni članki iz časnikov, to je iz dnevnikov, tednikov ipd. Tudi ta okolnost je mnogo prispevala k povečanju števila slovenskih avtorjev in njihovih del v MEB. Kakor je razveseljivo, da je slovenska etnografska bibliografija iz let 1942/49 tako obsežno zastopana v MEB, tako je povsem upravičeno vprašanje, ali je bilo morda umestno, navajati v MEB prav vse, karkoli se zdi, da ima neki pomen za slovensko etnografijo. Mogli bi potemtakem razpravljati o tem, ali je slovenska etnografska bibliografija v MEB prenaširoko zajeta ali ne. Ne glede na izid tega razpravljanja pa je nedvomno v MEB marsikaj navedenega, kar ne sodi vanjo in bi bilo mogoče brez škode izostati. V prihodnje bi bilo najumestneje, da bi poleg knjig bili upoštevani le razni etnološki in etnografski članki, razprave in ocene iz periodičnih znanstvenih publikacij, medtem ko bi iz časnikov bili izjemoma navedeni le pomembnejši članki, predvsem takšni, ki naj bi jih mednarodni etnografski svet imel v razvidu.

Kar se tiče navajanja slovenskih del v MEB, naj opozorim na nekaj napak in pomanjkljivosti. Marsikje sta se prof. Kuret in Novak naslanjala na slov. etnografsko bibliografijo, objavljeno v Slov. etnografu III/IV, ki pa ima žal precej nepravilnosti. Samo tako si moremo pojasniti, da je pri št. 2274, 3052 in 3905 v MEB mesečnik Naša žena pogrešno naveden: namesto 3 (1944) in 2 (1946) pravilno VI/1947 in V/1946. Pomanjkljivo navajanje nam kaže tudi št. 2520 B.O., Carodejni obred nakolenčiča in bosmana, zakaj ta razprava ni bila objavljena samo v Etnologu XIV, temveč tudi v Etnologu XV. Po tem sodeč je verjetno še kaj več podobnih pomanjkljivosti. Tudi imen in priimkov avtorjev ni bilo pravilno navajati ponekod samo z inicialkami, torej tako, kakor je bil članek prvotno objavljen. Pri št. 281 V.N., Albert Sič... bi bilo treba ta članek takole navesti: V(ilko) N(ovak): Albert Sič... Naposled tudi naslovi člankov in razprav niso povsod ustrezno prevedeni v nemščino. Omenim naj zgolj razpravo sub št. 3192 B.O., Über ein slowenisches Brauchtum-Spiel. Ker je predmet razprave mednarodno-etnografsko zelo važna igra »most«, bi brez težkoč in povečanja besedila bilo primerneje namesto Brauchtum-Spiel napisati Brücken-Spiel.

Boris Orel

Katalog der europäischen Volksmusik im Schallarchiv des Institutes für Musikforschung Regensburg. Für die Unesco (Schallarchiv Serie C, Band 3) zusammengestellt und herausgegeben durch das Institut. Bearbeitet von Felix Hoerburger. Gustav Bosse Verlag, Regensburg 1952. 189 str.

Za raziskovanje ljudske glasbe, zlasti preteklih dob, je najzanesljivejše gradivo v obliki zvočnih posnetkov na ploščah, trakovih, žicah itd., kar v večji meri omogočajo šele sodobna tehnična sredstva. Le-ta ohranjajo zvočne folklorne pojave v pristni obliki, medtem ko so vsakovrstne zabeležbe vedno vsaj v neki meri subjektivne stilizacije. Zato je ideja izdajati kataloge zbirk fonoarhivov, ki nastajajo pri raznih institutih, zelo pomembna in treba je izreči priznanje organizaciji UNESCO, ki daje finančna sredstva za publiciranje. Seveda pa je treba pri uporabi gradiva vedeti, ali so bili posnetki posneti neposredno od ljudskih pevcev in godcev ali od šolanih pevcev, ki so peli po spominu, ali pa so bile posamezne pesmi in plesi izvajani po predlogah ali celo po »priredbah«. Take podatke daje zgornja zbirka vsaj v nekaterih primerih. Gradivo obsega 16 evropskih folklornih območij (Albanija, Stara Bavarska, Belgija, Bukovina, Egerland, Anglija, Estonka, Galicija in Volinija, Jugoslavija, Norveška, Romunija, Rusija, Švedska, Južna Tirolska